

VOCEA

AUTORITĂȚILOR LOCALE

BULETINUL INFORMATIV AL CONGRESULUI AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA

nr. 9 (26), 2015

AP(e)L la CALM/EDITORIALUL EDIȚIEI

DESCENTRALIZAREA, PE EȘAFOD: A FI SAU A NU FI?

Republica Moldova traversează o perioadă foarte dificilă. Este și de aproape, și de departe, cea mai tensionată stare de lucruri și de spirit din 1990 până în prezent. Criza generalizată nu a cuprins doar domeniul socio-economic, resimțit cel mai acut de populație, dar și a polarizat societatea. Suntem martori ai unor interminabile lupte politice, reglări de conturi și de spălare a rufelor în public, promovarea intereselor înguste de grup, ai unei lipse cronice, cu efect aproape letal, de continuitate și finalitate.

Furturile din sistemul bancar, sărăcierea populației, sistemul energetic înghețat și tributar reprezintă apogeul celor mai arzătoare probleme cu care se confruntă țara. A fost momentul de cotitură în care, pe fundalul spectacolelor nu întotdeauna ortodoxe de pe scena politică, paharul răbdării s-a umplut, iar nemulțumirile cetățenilor s-au revărsat în proteste stradale. Oamenii protestează pe bună dreptate, căci problemele s-au acumulat și au căzut în avalanșă pe capul populației de rând. A fost atins punctul de fierbere, dar guvernării oricum sunt prea ocupați la momentul actual cu discuțiile interminabile privind crearea unei ipotetice coaliții de guvernare și de constituire a unui nou cabinet de miniștri, își înainteză unii altora condiții și ignorându-le pe cele ale protestatarilor. **Aici nu mai contează unele drapele care se mai flutură din când în când în centrul capitalei. Cel mai important e că țara, pe bune, a ajuns la sapă de lemn, iar oamenii - în postura de cerșetori.**

„CLAMAREA DESCENTRALIZĂRII DE CĂTRE CLASA POLITICĂ DE LA TOATE TRIBUNELE ÎNCHIPUITE ȘI NEÎNCHIPUITE ESTE O RETORICĂ STEARPĂ, FĂRĂ REZULTAT FINAL, FĂRĂ CA PRIMARII SĂ SIMTĂ CĂ AU MĂNILE DEZLEGATE ȘI CĂ IDEILE LOR BUNE SUNT SUSȚINUTE!”

VORBELE-N VÂNT, POLITICA MOLDOVENEASCĂ ȘI REFORMELE ÎN PAS DE MELC

Toate partidele politice vorbesc despre crearea guvernului spre binele popoului. Frumoase încercări de influență verbală. De fapt, declarațiile acestea nu au nimic în comun cu așteptările oamenilor, pentru că, de fapt, ascund interese mai înguste, de partid. Această vorbărie fără capăt și fără sfârșit se răsfrânge

foarte negativ și asupra Administrației Publice Locale. În continuare, reprezentanții APL, în special primarii, sunt tratați diferit de puterea centrală. Atitudinea și susținerea depinde, din păcate, de coloratura politică. Sunt aspecte despre care vorbim de ani de zile, dar carul nu se prea urnește din loc. S-a ajuns la momentul care era de așteptat - a fost stopată/risipită/ucisă și cea mai mare speranță a primarilor - derularea proiectelor cu finanțare europeană, ca factor extern. Pe intern nu suntem mai sănătoși. Astfel că, niciuna din acele strategii și reforme care erau în așteptare și urmau să schimbe lucrurile în domeniul APL nu sunt implementate. Clamarea

descentralizării de către clasa politică de la toate tribunele închipuite și neînchipuite este o retorică stearpă, fără rezultat final, fără ca primarii să simtă că au mâinile dezlegate și că ideile lor bune sunt susținute, în interesul comunităților care i-au ales (unicii, de fapt, aleși direct de popor) și spre binele public. De aceea, mă întreb, în țara noastră descentralizarea este ca FATA MORGANA în pustiu? Iată este, iată nu! Sau angajamentele asumate de guvernare se vor reliefa în REFORME REALE? Din păcate este, deocamdată, o întrebare retorică și acest lucru este conștientizat din ce în ce mai mult în ultima vreme.

Continuare în pag. 2

Descentralizarea este ca FATA MORGANA în pustiu? Iată este, iată nu! Sau angajamentele asumate de guvernare se vor reliefa în REFORME REALE? Din păcate este, deocamdată, o întrebare retorică și acest lucru este conștientizat din ce în ce mai mult în ultima vreme.

MEMBRII CALM, PROMOTORI AI DEMOCRAȚIEI LOCALE LA STRASBOURG!

În data de 22 octombrie 2015, la Strasbourg, a avut loc cea de-a 29-a sesiune a Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului European. Forul european a căutat răspunsuri pentru provocările cu care se confruntă umanitatea, axându-și demersurile și implicarea pe trei domenii prioritare în aspectul respectării drepturilor omului - migrație, discriminare și incluziune socială.

Participanții la Congres au examinat mai multe rapoarte în ceea ce privește implicarea autorităților locale și regionale în materie de prevenire a radicalizării la nivel local. Au fost discutate soluții pentru lupta împotriva feminizării sărăciei și respectarea drepturilor copiilor în perioada de austeritate. La lucrările Congresului a participat o delegație a Congresului Autorităților Locale din Moldova, în frunte cu președintele CALM, Tatiana Badan.

În cadrul sesiunii de toamnă a Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului European a fost organizat un eveniment în cadrul căruia s-a discutat despre crearea Agenției de democrație locală în Republica Moldova. Devenind membru al Asociației Europene pentru democrație locală (ALDA), CALM a reconfirmat intențiile serioase pe calea consolidării și aprofundării procesului democratic în țară. Mai mult decât atât, această inițiativă se încadrează direct în logica prevederilor Strategiei Naționale de Decentralizare la capitolul de democrație locală și consolidare a procesului participativ, dar și din angajamentele asumate la încheierea Acordului de Asocieri dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană.

Evenimentul a fost deschis de Secretarul General al Congresului, Andreas Kiefer. Delegația Republicii Moldova a fost reprezentată de președintele CALM, Tatiana Badan, Gheorghe Răileanu, primar de Cimișlia, Constantin Cojocaru, primar de Edineț, Alexandru Ambros, primar de Ungheni, Grigore Policinschi,

președintele raionului Dubăsari, Silvia Țurcanu, primar de Cișcăreni, Sîngerei. La întrunire au participat și membrii Reprezentanței Republicii Moldova pe lângă Consiliul European, membrii se-

cretariatului Consiliului European, membrii Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului European, dar și reprezentanți ai autorităților locale din diferite țări. Un discurs din partea CALM pentru toți participanții a fost prezentat de către dna Tatiana Badan, președinte CALM, iar coordonatorul de programe Alexandru Osadci a făcut o mică incursiune privind etapa la care se află procesul de implementare a reformelor de decentralizare în RM, dar și prioritățile pe care ar trebui să-și construiască activitatea Agenția de dezvoltare locală.

Conceptual, Agenția de democrație locală ar fi una de nivel regional care ar oferi asistență și suport logistic întregii țări. Aceasta urmează să fie fondată de mai mulți parteneri - de autoritățile publice locale și de asociațiile acestora, de organizațiile societății civile la nivel local, precum și de partenerii internaționali. Ideea generală este de a consolida democrația locală prin participarea comună a autorităților locale și a organizațiilor obștești, societății civile la identificarea priorităților locale, la promovarea reformelor în domeniul APL și la accesarea fondurilor pentru implementarea proiectelor de dezvoltare comunitară.

Pentru mai multe detalii,
accesați site-ul
www.ald-europe.eu

DESCENTRALIZAREA, PE EȘAFOD: A FI SAU A NU FI?

Sfârșit. Început în pag. 1

SOLUȚII ÎN CEASUL AL DOISPREZECELEA

Pentru schimbarea lucrurilor este nevoie urgentă de implementarea reformelor care bat pasul pe loc și trag localitățile noastre în prăpastie. Din toată strategia de decentralizare care trebuia deja implementată, s-a mers înainte doar cu Legea privind finanțarea publică locală și aceasta în urma presiunilor și pichetării de către reprezentanții APL, în noiembrie 2013, la sediul Consiliului European. Chiar dacă această lege a intrat în vigoare, ea nu va avea impactul scontat atâta timp cât nu va fi elaborat un regulament care ar putea consolida baza fiscală a APL, în mod special impozitul pe venit a persoanelor fizice după locul de trai, mecanismul de evaluare a imobilelor, competența de schimbare a destinației terenurilor ș.a. Un aspect nu mai puțin important, cu care ne confruntăm în calitate de edili este delegarea excesivă a competențelor atribuite APL prin diferite legi fără susținerea financiară.

Este timpul ca APC să privească APL ca partener de dezvoltare a țării și nu ca pe un rival. Și reforma teritorial-administrativă cred că este o necesitate a timpului, chiar dacă va fi în detrimentul existenței unor primării cu număr mic de populație sau cel puțin aduce în cadrul legal existent numărul de UAT.

APC trebuie să determine pe cât de necesară este existența nivelului II, făcând calcule din punct de vedere al eficienței și nu ca un element de interes politic.

CALM, de la momentul constituirii și până în prezent, este unicul organ reprezentativ al APL care abordează problemele din domeniul APL fără a ține cont de coloratura politică, datorită căruia s-a reușit rezolvarea unor probleme menite să schimbe situația la nivel local.

Este momentul când noi, membrii CALM, trebuie să conștientizăm ca e nevoie să rămânem uniți, să nu ne lăsăm pradă intrigilor politice, chiar dacă suntem exponenții unui partid sau altul. Asta, din simplul motiv că acțiunile CALM, acțiunile noastre nu sunt îndreptate spre a obține ceva personal. Scopul este de a schimba situația existentă în domeniul APL și cel mai important ca viitorul pe care dorim să-l construim să fie spre binele cetățenilor care stau în spatele nostru.

**Editorial de Ion DOLGANIUC,
președintele Asociației
primarilor din raionul Cahul,
primar de Colibași**

MEMBRII CALM, EXPERIENȚĂ DE NEUITAT ÎN LETONIA

În perioada 26 -31 octombrie, un grup impresionant de primari moldoveni, membri CALM, au efectuat o vizită de studiu în Letonia, țara care este un exemplu consacrat de implementare a reformei de descentralizare. Schimbul de bune practici reprezintă o continuitate a Acordului de colaborare, încheiat încă în anul 2010 între Congresul Autorităților Locale din Moldova și Asociația Letonă a Autorităților Locale și Regionale.

Experiența Letoniei în domeniul descentralizării este una foarte utilă pentru APL din Moldova. Deși avem un trecut comun, totuși letonii s-au raliat la standardele europene într-un termen record și acum sunt parte a UE, loc spre care noi doar aspirăm. În acest sens, calea pe

care au mers letonii este una care poate fi urmată de Republica Moldova, iar reuniunile la care a participat delegația CALM ar putea contribui la preluarea mai multor practici bune.

În prima zi a vizitei, primarii au avut ocazia să se informeze din prima sursă, și anume de la experți reputați în domeniul politicilor de descentralizare, cum au fost elaborate strategiile letone și ce mecanisme au fost elaborate pentru implementarea acestora. Totodată, edilii au aflat care este specificul reformei teritorial-administrative din Letonia și de ce s-a ales anume acest model. Participanții au făcut un schimb activ de opinii și au discutat privind etapa pe care o parcurge Republica Moldova în procesul de fortificare a autonomiei locale. Au fost analizate probleme și identificate soluții pentru rezolvarea acestora. Experții au menționat faptul că în țara noastră e nevoie de o voință politică pentru continuarea reformelor, dar și de o consolidare și mai activă a primarilor pentru obținerea schimbării.

În același timp, Māris Pūkis, consilier principal în cadrul Asociației de autoguvernare a oferit detalii importante despre experiența letonă în ceea ce privește descentralizarea finanțelor locale. Expertul a făcut referință la etapele im-

MEMBRII CALM, EXPERIENȚĂ DE NEUITAT ÎN LETONIA

plementării reformei de descentralizare în Letonia. Acesta a menționat că orice diviziune teritorială trebuie să fie concepută în așa fel încât să faciliteze dezvoltarea economică a localităților și să contribuie la îmbunătățirea serviciilor publice prestate populației. „Procesele de democratizare în domeniul administrației publice locale care au fost desfășurate în Letonia au avut la bază experiența europeană, iar reforma, la fel ca în țara dumneavoastră, a fost susținută masiv de nemărate foruri europene. În plus, asociațiile care reprezintă interesele APL au fost foarte active și au promovat procesul de descentralizare. Acum, putem spune că am atins un nivel de la care practicile bune, care au dat rezultate la noi, pot fi îm-

defectuoase a reformei descentralizării, Letonia a demonstrat că urmează pas cu pas angajamentele asumate. Astfel, cu banii europeni, localitățile din Letonia au înregistrat un progres impresionant, mai ales în ceea ce privește dezvoltarea infrastructurii, lucru care transpare în fiecare stradă și clădire. În comparație cu primarii moldoveni, edilii letoni s-au putut lăuda cu o autonomie financiară largă. Astfel, 75 la sută din impozitul pe venitul persoanelor fizice se colectează la locul de reședință/domiciliu al persoanei, indiferent de tipul comunității. Celelalte 25% ajung într-un fond de solidaritate, menit să susțină lo-

calitățile cu un potențial economic și financiar mai redus.

Primarii a patru comune, și anume Andrușul de Jos, Cahul, Rădeni, Strășeni, Feștești, Ștefan Vodă și Ghelăuza, Strășeni au încheiat Acorduri de înfrățire, astfel fiind pusă baza unei relații de prietenie și schimb de bune practici și pe viitor.

Participanții din partea CALM au menționat valoarea informativă și practică a acestor întâlniri pentru preluarea unor instrumente viabile în fortificarea dialogului între puterea centrală și cea locală, astfel încât procesul de descentralizare să cunoască un reviriment și să primească un nou impuls.

părtășite cu primarii moldoveni care își doresc reguli mai clare de joc și o autonomie reală.”, a subliniat Māris Pūķis, care a realizat în Republica Moldova și studii, deci cunoaște situația foarte bine.

Ulterior, membrii delegației CALM au avut întâlniri de neuitat în cadrul a patru municipalități, care pot reprezenta modele bune de urmat. Este vorba despre orașele Kandava, Jaunpils, Engure și Ventspils, localități cu o istorie și o arhitectură impresionantă. Primarii moldoveni au fost întâmpinați de omologii lor din aceste localități, dar și echipele acestora, care le-au făcut o prezentare consistentă a specificului fiecărei localități în parte, dar și a principiilor care stau la baza activității lor.

Primarii din Republica Moldova au remarcat existența unei cote investiționale de invidiat. Acestea se datorează, în mare măsură, numărului impresionant de programe susținute de Uniunea Europeană. În comparație cu Republica Moldova, care a ratat mai multe linii de finanțare din cauza implementării

SOLUȚII COMUNE PENTRU PROBLEME COMUNE: EXPERIENȚA ÎNTREPRINDERILOR INTERCOMUNITARE, REGIUNEA NORD

În data de 11 noiembrie 2015, Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a organizat o vizită de studiu în or. Lipcani, pentru a face cunoștință cu experiența întreprinderilor intercomunitare din regiunea nord. Participanții au aflat din prima sursă detalii despre conceptul de cooperare intercomunitară, dar și care sunt mecanismele de funcționare a operatorului Comprod-Lipcani. Evenimentul este organizat de către Congresul Autorităților Locale din Moldova, în cooperare cu Programul Comun de Dezvoltare Locală, implementat de Guvernul Republicii Moldova, cu suportul UNDP și UN Women și cu susținerea financiară a guvernelor Danemarcei și Suediei.

În debutul întâlnirii, care a avut loc în incinta primăriei orașului Lipcani, edilul localității, Eugen Dumenco a salutat primarii din diferite localități ale regiunii nord și le-a relatat detalii despre aceea cum a fost luată decizia de a înființa o întreprindere intercomunitară, dar

și care sunt beneficiile acesteia. "Este aproape imposibil să organizezi întreprinderi comunale în cadrul fiecărei localități. Cauzele le știm prea bine: lipsa banilor, dar și incapacitatea de a crea o infrastructură durabilă. În cazul nostru, a fost reorganizată și modernizată întreprinderea de

prestare a serviciilor comunale „Comprod-Lipcani”. Întreprinderea intercomunitară Lipcani a fost reutilată cu sprijinul financiar al Programului Comun de Dezvoltare Locală Integrată. Din grantul în sumă totală de 100.000 dolari a fost procurat echipamentul necesar. Acum,

întreprinderea oferă servicii de calitate în localitățile Lipcani, Criva, Drepcăuți, Hlina, Șirăuți și Slobozia-Șirăuți. Astfel, în momentul de față, circa 14000 de locuitori au acces la servicii comunale de dezapezire și întreținere a drumurilor, evacuarea deșeurilor și amenajarea gunoștilor, întreținerea rețelelor electrice, dezvoltarea și mentenanța sistemelor de apeduct etc.”, a menționat edilul.

În continuarea discuțiilor, Ghenadie Ivascenco, manager de proiect, Programul Comun de Dezvoltare Locală Integrată al PNUD-Moldova, a menționat că replicarea unor astfel de proiecte, care se bazează pe cooperarea intercomunitară, este o soluție viabilă în situația în care din punct de vedere teritorial-administrativ Republica Moldova este o țară foarte fragmentată, cu localități mici, care nu au capacitate să creeze și să gestioneze independent întreprinderi de acordare a serviciilor.

Valentin Crăciun, director Comprod-Lipcani, le-a explicat edililor interesați aspectele legale, organizaționale și funcționale ale cooperării intercomunitare. Crăciun a mai menționat că cel mai important beneficiu care rei-

ese din implementarea acestui proiect comun este capacitatea celor șase comunități de a rezolva cu forțe proprii probleme la nivel local cu costuri reduse de până la 30 la sută.

Ulterior, participanții la forumul regional au vizitat ÎM „Comprod-Lipcani», care este unul din cele 10 proiecte de cooperare intercomunitară implementate în mai multe raioane din Republica Moldova, care transcriu în practică prevederile Strategiei Naționale de Decentralizare a Republicii Moldova, aprobată de Parlamentul Republicii Moldova în aprilie 2012. Valoarea totală a granturilor oferite este de 1 milion dolari SUA. Beneficiari ai proiectului sunt peste 120 000 de cetățeni din 40 localități din RM.

Evenimentul a fost organizat de către Congresul Autorităților Locale din Moldova, în cooperare cu Programul Comun de Dezvoltare Locală, implementat de Guvernul Republicii Moldova, cu suportul UNDP și UN Women și cu susținerea financiară a guvernelor Danemarcei și Suediei.

EXEMPLE CARE INSPIRĂ: COOPERAREA INTERCOMUNITARĂ LA CAHUL, MODEL DE SUCCES

Al doilea forum regional, sub egida Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM), în colaborare cu Proiectul Modernizarea Serviciilor Publice Locale în Republica Moldova implementat de GIZ, s-a desfășurat la Cahul, acolo unde cooperarea intercomunitară este un fapt împlinit. Astfel, în data de 6 noiembrie curent, numeroși reprezentanți ai APL din zona de sud (raioanele Cahul, Cantemir, Leova, Căușeni) au fost invitați să afle din prima sursă care sunt beneficiile acestei forme de colaborare între localități și care ar fi pașii practici care urmează a fi întreprinși pentru o gestionă împreună un serviciu de apă și canalizare.

În deschiderea forumului, Natalia Iachimov, consultant național în cadrul proiectului "Modernizarea serviciilor publice locale din Republica Moldova" a menționat valoarea cooperării intercomunitare, având în vedere faptul că țara noastră este destul de fragmentată administrativ ca fiecare localitate mică să-și permită dezvoltarea unor servicii calitative și avantajoase din punct de vedere economic. Iachimov a mai subliniat: "Pentru noi contează ca APL-urile să utilizeze instrumentele cooperării intercomunitare. Experiența europeană demonstrează că serviciile devin mai eficiente, mai calitative, fără întreruperi pentru consumatori.

Ion Dolganiuc, vicepreședinte CALM, primar de Colibași a opinat: "CALM salută acest model de regionalizare a serviciilor. S-a demonstrat că proiectele de acest gen, cum ar fi regionalizarea servi-

ciului de aprovizionare cu apă Cahul, sunt viabile, eficiente și acoperă o bună parte din necesitățile populației. Problemele în ceea ce privește serviciul de apă și canalizare sunt, poate, cele mai actuale pentru orice localitate. Grație proiectului dezvoltat la Cahul, unele localități au soluționat aceste impedimente. Durabilitatea proiectelor care vizează sfera serviciilor rezidă în regionalizarea acestora. În situația incertă din țară, dacă noi, primarii, o să emanăm pozitivism, optimism și constructivism, locuitorii ne vor urma și vor primi cu încredere propunerile de acest gen. Prin unire se fac lucruri mari, acest slogan e cât se poate de actual pentru APL."

În continuare, vicepreședintele al raionului Cahul, Vlad Cășuneanu, a specificat: "Populația este în drept să aștepte de la noi rezultate, dar acestea depind de faptul cât de judicios adoptăm anumite de-

decizii. Acționăm mână în mână cu experții Agenției Regionale Sud și cu suportul foarte necesar al statelor europene. Consiliul raional a adoptat strategia de dezvoltare a serviciilor de aprovizionare cu apă și canalizare încă din anul 2012. De atunci mergem metodic și insistent pe acest aspect. Extindem în fiecare an serviciile către alte localități. Regionalizarea serviciului Apă Canal Cahul este un lucru salutar. Sugerez colegilor care sunt din alte raioane și abia încearcă să înțeleagă ce valoare reprezintă

cooperarea intercomunitară să colaboreze foarte eficient cu consilierii locali, care sunt persoanele care adoptă decizia finală."

Irina Luncașu, manager al proiectului din partea CALM: "Congresul Autorităților Locale din Moldova a inițiat o campanie amplă de promovare a cooperării intercomunitare, deoarece în ultimii ani, APL, cu suportul GIZ, PNUD, USAID și alți donatori, au imple-

nului pentru 2012-2017, unde s-a regăsit și componenta apă și canalizare. Conform Strategiei, avem șase direcții de aprovizionare cu apă pentru cele 55 de localități din componența raionului. Până în acest moment, practic 80 la sută din proiectele tehnice sunt gata pentru a fi implementate. Real, am extins aria de deservire în 4 localități rurale învecinate: Roșu, Crihana Veche, Pașcani și Manta, care numără cca 10750 locuitori."

Gazdele forumului și experții invitați au răspuns la întrebările primarilor, în special în ceea ce privește aspectele legale, organizaționale și funcționale ale unei întreprinderi intercomunitare, de genul Apă Canal Cahul. Întreprinderea a primit finanțare de la GIZ pentru reparația oficiului și procurarea echipamentului necesar pentru buna funcționare a operatorului. De asemenea, a fost creată identitatea corporativă și site-ul instituțional.

mentat un șir de proiecte care au drept ax director anume fortificarea acestei cooperări. Au fost oferite modele, practici, iar acum avem mai mult de 15 servicii create. Dezvoltarea serviciilor de gestionare a deșeurilor, de aprovizionare cu apă și canalizare sunt prioritare pentru APL, în perspectiva prestării unor servicii mai bune populației."

Șeful Serviciului elaborarea proiectelor investiționale și atragerea investițiilor din cadrul Consiliului raional Cahul, Tudor Crețu, a prezentat principalele componente și scopuri ale proiectului de regionalizare a Apă Canal Cahul: "Noi am început cu o strategie de dezvoltare socio-economică a raio-

La fel, a fost organizată o vizită de studiu în România, prin care s-a reușit replicarea experienței de succes a județelor Satu Mare și Maramureș, desigur adaptată la necesitățile raionului Cahul.

Pentru participanți a fost organizată și o vizită de documentare la operatorul regional Apă Canal Cahul, în cadrul căreia primarii au putut vedea cum funcționează de fapt întreprinderea.

Forumul a fost organizat de către Congresul Autorităților Locale din Moldova în cooperare cu Proiectul Modernizarea Serviciilor Publice Locale în Republica Moldova implementat de GIZ.

FORUM REGIONAL PENTRU TRANSFER DE BUNE PRACTICI ÎN DOMENIUL COOPERĂRII INTERCOMUNITARE

“Unde-s mulți, puterea crește”, asta și-au zis primarii din satele Ciuciuleni, Drăgușeni Noi, Pașcani și Secăreni din raionul Hîncești și-au unit eforturile. La începutul anului 2015 aceste patru localități au înființat Întreprinderea intercomunitară (ICI) de servicii comunale Ciuciuleni. Edilii spun că în așa fel ei pot soluționa mai eficient și prompt problema întreținerii și dezapezirii drumurilor la nivel local. Acest exemplu urmează să fie replicat și în alte localități.

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM), în colaborare cu UNDP și UN Women și cu susținerea financiară a guvernelor Danemarcei și Suediei, a organizat un forum regional, care a reprezentat un adevărat transfer de informații și bune practici

organizare. O soluție viabilă este cooperarea intercomunitară. ICI reprezintă o alternativă viabilă, mai ales pentru primăriile mici, cu mai puțin de 5000 de locuitori, care nu au suficiente resurse pentru a presta servicii publice pe cont propriu. În Republica Moldova, 86% din localități au mai puțin de 5 000 de locuitori.”

În continuarea evenimentului, Veaceslav Bulat, reprezentant IDU, a specificat: „Cooperarea intercomunitară este un mecanism care ne oferă oportunitatea de a dezvolta și presta servicii de calitate la nivel local. Noi întotdeauna spunem că vrem să trăim la sat ca la oraș, vrem să avem sate europene. Pentru atingerea acestui deziderat avem nevoie de drumuri, de un sistem bun de aprovizionare cu apă, de canalizare, evacuarea gunoierului etc. Un astfel de sistem poate fi dezvoltat în baza cooperării intercomunitare, care ne oferă șansa să facem economii, mai ales că bugetele localităților sunt austere”.

Gazdele forumului și experții invitați au

răspuns la întrebările primarilor, în special în ceea ce privește aspectele legale, organizaționale și funcționale ale unei întreprinderi intercomunitare. Reprezentanții Întreprinderii intercomunitare (ICI) de servicii comunale Ciuciuleni au transmis propria experiență, la fiecare etapă de implementare, dar și detalii despre problemele care ar putea apărea după înființarea unei întreprinderi de acest gen.

În cadrul evenimentului a fost organizată și o vizită de documentare la întreprinderea de cooperare intercomunitară Ciuciuleni, dar și a fost prezentată tehnica din dotare.

Forumul a fost organizat în cadrul Programului Comun de Dezvoltare Locală Integrată, implementat de Guvernul Republicii Moldova, cu suportul UNDP și UN Women și susținerea financiară a Guvernelor Danemarcei și Suediei.

către reprezentanții APL din mai multe raioane ale țării.

În debutul ședinței, Grigore Grigoraș, primarul comunei Ciuciuleni a salutat prezența participanților și a accentuat avantajele pe care le asigură cooperarea intercomunitară: „Datorită noului serviciu intercomunitar peste 13 mii de locuitori nu vor mai fi nevoiți să aștepte două - trei zile tractorul din Hîncești pentru a le dezapezi drumurile. Noul serviciu intercomunitar permite dezapezirea drumurilor cu o suprafață de două ori mai mare, însă, cheltuieli de două ori mai mici. Economii substanțiale obținute în bugetele localităților ne ajută să redirecționăm banii pentru alte priorități comunitare.”, a declarat Gheorghe Grigoraș, primarul comunei Ciuciuleni.

Ghenadie Ivascenco, managerul de proiect din cadrul Programului Comun de Dezvoltare Locală al PNUD-Moldova a me-

ntionat că ICI Ciuciuleni este unul din cele 10 proiecte de cooperare intercomunitară implementate în mai multe raioane din Republica Moldova. Acestea sunt parte a prevederilor Strategiei Naționale de Decentralizare a Republicii Moldova, aprobată de Parlamentul Republicii Moldova în aprilie 2012. Totodată, Ivascenco a menționat: „Este important ca și alți primari să vadă cum funcționează o întreprindere intercomunitară, care sunt avantajele și cum poate fi replicată o astfel de colaborare în alte localități. La acest seminar avem o componentă foarte solidă de primari. Și în țară, la fel, în comparație cu alte state. De exemplu, în Marea Britanie sunt de două ori mai puțini edili. Atunci când vorbim despre Republica Moldova ca despre o țară mica, fragmentată, avem în vedere că și primăriile sunt mici, slabe. Respectiv, la prestarea anumitor servicii apar probleme, în special de

CALM, CATALIZATOR AL BUNELOR PRACTICI ÎN DOMENIUL DEZVOLTĂRII RURALE

În perioada 20-23 octombrie 2015, expertul CALM în proiecte de dezvoltare locală, Octavii Ivanov, a efectuat o vizită de studiu în Estonia. Din delegația moldovenească au mai făcut parte reprezentanți ai Ministerului Agriculturii, Victor Guzun, ex Ambasador al RM în Estonia, care pe toată perioada deplasării a fost nu numai un participant activ, dar și un ghid interesant al culturii și istoriei Estoniei. Vizita a fost organizată de APE (Asociația de Politică Externă), în parteneriat cu Rețeaua Grupurilor de Acțiune Locală (GAL) din Estonia, cu suportul Ambasadei Estoniei.

provocările din domeniul dezvoltării rurale din ambele țări. Victor Chirilă, directorul executiv APE, a prezentat starea de lucruri din Republica Moldova, raportând-o la oportunitățile deschise odată cu implementarea Acordului de Asociere RM-UE. Ulterior, moderatorii întâlnirii au prezentat Programul LEADER în Estonia, strategiile și proiectele de dezvoltare a turismului rural din regiunea Lahemaa, inclusiv prin intermediul rețelelor turistice. Ave Bremse a descris activități de sprijinire a programului LEADER din Estonia, precum și conlucrarea dintre GAL și rețeaua rurală națională.

Vizita de studiu din ziua a doua a început cu o întrunire la Ministerul Agriculturii, unde membrii delegației au fost familiarizați cu programul de dezvoltare rurală din Estonia. Punerea în aplicare a Programei LEADER a început în perioada 2004-2006, în cadrul măsurii «Dezvoltarea de inițiativă locală - Leader», cu un buget de 1,9 mln. de euro, fiind susținute 21 GAL. Astfel, pe parcursul anilor 2007-2013, prin programul de dezvoltare rurală, Estonia a beneficiat de 925 mln. de euro din partea UE (axa I, Îmbunătățirea competitivității - 347,6 mln. euro, axa II- Îmbunătățirea mediului - 334,4 mln. euro, axa III- Calitatea vieții - 118,9 mln. euro, axa IV LIDER- 85,7 mln. euro), adică circa 10% din finanțarea destinată dezvoltării rurale este absorbită prin intermediul LEADER. Pe parcursul 2007-2013, de către cele 26 GAL existente, au fost realizate peste 7000 de proiecte, în sumă de 80,2 mln. euro.

Scopul principal al acestei vizite a fost schimbul de experiență și studierea bunelor practici în domeniul dezvoltării rurale. Astfel, în fața delegației au fost puse cel puțin trei obiective, astfel încât transferul de informații să fie unul cât mai eficient: studierea politicilor publice, experienței și a strategiilor Estoniei în domeniul dezvoltării rurale la nivel național și regional; captarea celor mai evaluate strategii de formare și dezvoltare a GAL; vizitarea în teren a proiectelor realizate de GAL, prin intermediul programului UE LEADER.

Prima zi de vizita a fost una destul de instructivă și a avut loc în Casa comunitară din localitatea Iru, distictul Harju. La întâlnire a participat și delegația din Turcia, astfel că a fost realizat un transfer de informații despre realitățile și

Pentru anii 2014-2020, Programa LEADER are un buget de 90 mln. de euro și presupune următoarele submăsurii:

- Sprijin pentru inițierea de GAL;
- Sprijin pentru dezvoltarea locală a comunităților rurale;
- Pregătirea și punerea în aplicare a cooperării GAL;
- Sprijin pentru costurile de funcționare;

sticlă, pensiunea Altmõisa, ONG Tervem Noarootsi - artizanat și produse alimentare locale.

În ultima zi am făcut cunoștință cu GAL Pärnu, care este administrată de fostul primar Rein Talisoo și unde am vizitat ferma de turism Ojako, Casa comunitară Eassalu, ferma de plante medicinale și aromatice Tamme, școala primară-grădiniță Lindi, unde am avut o întâlnire cu primarul municipiului Audru, Siim Suursild.

Pe parcursul discuțiilor au fost diseminate cele mai bune practici și modele din domeniul dezvoltării rurale, prezentate de colegii estonieni, precum și inițiate relații de colaborare. Astfel, reprezentantul CALM, Octavii Ivanov, a semnat cu președintele GAL Parteneriatul Harju Nord, Arno Kannike, un protocol de intenție care prevede colaborarea în domeniul dezvoltării rurale.

Este interesanta și formula de împărțire a bugetului LEADER între cele 26 de GAL din Estonia:

- 20% din buget va fi împărțit în mod egal între GAL-uri;
- 24% din buget va fi împărțit în funcție de populația din zona GAL;
- 24% din buget va fi împărțit în funcție de zona GAL-ului;
- 10% a bugetului vor fi împărțite în funcție invers proporțional impozitului pe venit;

GAL Kodukant Läänemaa se află în nord-vestul Estoniei, are 61 de membri din întreaga regiune, inclusiv 11 municipalități, 34 ONG locale și 16 antreprenori. În acest GAL, delegația din RM a vizitat atelierul care confecționează diferite suvenire din

Vizita dată a permis participanților să cunoască mai bine conceptul, mecanismul și instrumentele dezvoltării rurale, de a face schimb de experiență și bune practici cu colegii din Estonia, dar și de a iniția contacte și potențiale proiecte comune.

- 2% din buget va fi împărțit în cazul în care o municipalitate din GAL este situată pe insulă;
- 20% din buget va fi împărțit în funcție de calitatea strategiei GAL.

modul de interacțiune a GAL cu APL și diferiți actori interesați, strategiile de dezvoltare, etc. De asemenea, au fost vizitate mai multe afaceri și obiecte sociale care au primit suport în cadrul acestor GAL-uri.

În următoarele zile au fost vizitate 3 GAL-uri: GAL Parteneriatul Harju Nord, GAL Kodukant Läänemaa și GAL Pärnu, unde participanții au discutat cu conducerea reprezentativă și executivă despre organizarea și funcționarea lor,

În GAL Parteneriatul Harju Nord au fost vizitate un centru de artizanat, muzeul Rebala, conacul cultural Kostivere (loc pentru organizarea de reuniuni, seminare, spectacole și concerte, diferite tipuri de hobby, etc.), ferma de muls robotizată Haljava.

NOTĂ:

Grupurile de Acțiune Locală (GAL) reprezintă parteneriate public-private, fiind o reuniune de autorități publice locale, agenți economici, ONG-uri dintr-o microregiune, în care partea publică deține 49%, la nivel decizional și la nivel de constituire, iar 51% sunt deținute de partea privată. GAL-urile sunt reglementate de Regulamentele Europene ca structuri de dezvoltare locală, practic au ca obiectiv principal dezvoltarea zonelor unde sunt implementate. Aceste entități sunt organizații non-guvernamentale, care au ca obiectiv specific dezvoltarea zonei în care sunt instituite. Funcționarea Grupurilor de Acțiune Locală se bazează pe implicarea activă a actorilor locali, care au rolul de a identifica direcția majoră de dezvoltare a ariei teritoriale pe raza căreia se afla GAL-ul respectiv, implicând, totodată, toți locuitorii acelei zone.

Programul LEADER reprezintă o abordare la nivelul UE care oferă noi oportunități de dezvoltare rurală, punând bazele identificării nevoilor locale, întăririi capacității de dezvoltare și implementării strategiilor locale de dezvoltare în vederea conservării patrimoniului rural și cultural, dezvoltării mediului economic și îmbunătățirii abilităților organizatorice ale comunităților locale.

POLITICILE PUBLICE, IMPACT NAȚIONAL LA NIVEL LOCAL

În data de 13 noiembrie, Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a organizat Conferința Finală de închidere a Proiectului "Politici publice locale prin consens social - Politica administrației publice locale de eficientizare a resurselor locale".

La conferință au participat primari, viceprimari, funcționari locali, consilieri din toate primăriile Republicii Moldova și din comunitățile nemijlocit participante în cadrul Proiectului. Au fost prezentate politicile publice elaborate în cadrul acestui Proiect; beneficiarii și facilitatorii și-au expus opinia asupra importanței și semnificației proiectului și au împărtășit experiența pe care au acumulat-o, dar și succesele în elaborarea și punerea în aplicare a proiectelor comunitare de politici publice.

Pe parcursul implementării proiectului au fost elaborate 8 politici publice de interes local în 8 localități din Republica Moldova. Acestea au vizat încercarea de a rezolva probleme relevante din localități, cu implicarea directă a cetățenilor. La elaborarea acestor politici au contribuit atât experții formatori din România - Daniela Plugaru, Doru Cristian Bulară și Kristina Creoșteanu, cât și facilitatorii locali, care au lucrat nemijlocit în cadrul ședințelor de identificare și selectare a problemelor din fiecare localitate.

Localitățile selectate în cadrul Proiectului "Politici Publice Locale prin consens social - Politica Administrației Publice Locale de eficientizare

a resurselor locale" sunt: Colibași, raionul Cahul; Crihana Veche, raionul Cahul; Băhrinești, raionul Florești; Calfa, raionul Anenii Noi; Capaclia, raionul Cantemir; Tomai, raionul Leova; Larga, raionul Briceni; orașul Edineț.

Potrivit experților, pe parcursul implementării proiectului, elaborarea propunerii de PP a demonstrat înțelegere univo-

că în prioritizarea problemelor de interes public, consultarea cetățenilor eficientizează activitatea autorităților locale, iar APL și cetățenii trebuie să fie parteneri comunitari într-un proces complex de identificare și soluționare a problemelor de interes local.

Prin implementarea proiectului, CALM și-a dorit să dezvolte cunoștințele, aptitudinile

și experiența participanților privind:

- procesul de elaborare a politicilor publice, etapele și caracteristicile acestuia, formarea agendei publice, a agendei instituționale și a agendei media, precum și a interacțiunii dintre acestea;
- utilizarea instrumentelor și tehnicilor pentru identificarea problemelor, formularea

scopului și a obiectivelor politicilor publice, analiza factorilor interesați (stakeholderi), identificarea alternativelor de politici publice, analize de impact și de risc, planificarea acțiunilor;

- facilitarea proceselor participative de elaborare și aprobare a propunerilor de politici publice de interes local de către facilitatorii locali din Republica Moldova.

Conferința Finală a fost organizată de către Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) și Fundația Parteneri pentru Dezvoltare Locală (FPDL) din România, cu sprijinul Ministerului Afacerilor Externe al României și UNDP Moldova.

PARTENERIAT MOLDO-SLOVAC PENTRU DEZVOLTARE: „R. MOLDOVA ESTE PRIORITARĂ PENTRU NOI”

Primăriile din R. Moldova se confruntă cu grave probleme legate de asigurarea accesului la apă potabilă, de canalizare, precum și de gestionarea deșeurilor. Mulți primari recunosc că resursele și soluțiile oferite de către instituțiile de stat sunt insuficiente, din care cauză problemele persistă. În acest sens, suportul unui stat european, dezvoltat la acest capitol, cum ar fi Slovacia, este unul binevenit.

Un alt primar, Valentina Bejenari, din Moara de Piatră, raionul Drochia, spune că și în localitatea sa aprovizionarea cu apă de calitate e o mare problemă. „Dacă reușim să aprovizionăm cu apă potabilă localitatea și să construim un sistem modern de canalizare, ne vom axa și pe un sistem de management al deșeurilor”, spune primara de la Moara de Piatră, subliniind că o problemă ar fi lipsa proiectelor tehnice, care sunt foarte costisitoare și prea puțin accesibile pentru satele mici. „La noi în sat sunt 1500 de locuitori. Din această cauză, și pe plan național, și pe plan internațional, ne este greu să accesăm proiecte. De obicei, finanțatorii se axează pe localități mai mari sau pe 2—3 sate vecine, ca proiectul să fie cu impact regional, să fie accesibil pentru mai mulți beneficiari”.

Serafim Isac este primarul satului Ghidighici din 2015

AR TREBUI SĂ SCRIM PROIECTE, SĂ OBTINEM FINANȚARE. EU SUNT PRIMAR ALES RECENT. NU AM EXPERIENȚĂ ÎN A SCRIE ȘI PARTICIPA LA PROIECTE, DAR VREM SĂ FIM INSTRUIȚI, CA SĂ ÎNCERCĂM!

Serafim Isac este primar al comunei Ghidighici. El spune că problemele localității pe care o gestionează sunt stringente. „Alimentarea unor sectoare ale satului cu apă și asigurarea cu rețele de canalizare sunt problemele nr 1. Deocamdată, avem puține succese în acest sens. Deși avem străzi ce beneficiază de canalizare, e insuficient”, spune primarul, precizând că problemele sunt cauzate de lipsa de finanțare. „Ar trebui să scriem proiecte, să obținem finanțare. Eu sunt primar ales recent. Nu am experiență în a scrie și participa la proiecte, dar vrem să fim instruiți, ca să încercăm. Am depus două proiecte. Așteptăm rezultatele”, spune Isac.

Valentina Bejenari — primară în satul Moara de Piatră

DACĂ REUȘIM SĂ APROVIZIONĂM CU APĂ POTABILĂ LOCALITATEA ȘI SĂ CONSTRUIM UN SISTEM MODERN DE CANALIZARE, NE VOM AXA ȘI PE UN SISTEM DE MANAGEMENT AL DEȘEURILOR!

SOLUȚII SLOVACE PENTRU R. MOLDOVA

„Intenționăm să introducem aici tehnologii slovace care au fost deja implementate cu succes, folosind resursele din programele noastre de ajutor pentru dezvoltare. Moldova este o țară prioritară pentru noi. Este singura țară din Europa spre care se orientează programul Slova-

PARTENERIAT MOLDO-SLOVAC PENTRU DEZVOLTARE: „R. MOLDOVA ESTE PRIORITARĂ PENTRU NOI”

kAid. Vrem să realizăm proiecte care ar implica companiile slovace, autoritățile și companiile de aici. Aceste parteneriate pot crește în cooperări comerciale, ca mai apoi să vorbim de colaborări business-to-business. Slovacia distribuie anual aproximativ 800.000 de euro pentru realizarea proiectelor, mărind treptat suma. Fiecare proiect primește de la 100 până la 200.000 de euro pentru aplicare și este realizat de o companie slovacă. Proiectele pot fi realizate și în cadrul unor scheme de mini-granturi. În acest an, sunt deja probate 16 proiecte. Dacă am putea mări sumele, am realiza proiecte de infrastructură, aprovizionare cu apă potabilă, am putea construi sisteme de canalizare în sate, începând cu instituțiile publice: primării, grădinițe, școli”, susține Ambasadorul Slovaciei în R. Moldova, Robert Kirnag. Cu referire la soluțiile pentru purificarea apei, Kirnag aduce exemplul firmei slovace eko Mimex, specializată în prelucrarea apelor reziduale. „Apa este purificată în proporție de 98 %. Nu știu exact cum are loc acest lucru. E o taină comercială, dar am văzut, acum ceva timp, cum tehnologul principal și directorul firmei au luat în pahare apa finală și au băut, pentru a demonstra cât de siguri sunt de calitatea produsului lor. E o tehnologie ce nu se axează pe utilizarea produselor chimice. Știu că se consumă și foarte puțină energie electrică. O persoană, o dată pe săptămână, curăță depozitățile. O altă entitate se ocupă de lichidarea deșeurilor electronice, care sunt periculoase, dar și prețioase. În Moldova, calculatoarele sunt lăsate prin subsolurile caselor sau chiar aruncate, deși ele ar trebui reciclate. Ar trebui scos și folosit tot ce e bun în ele. M-am mirat când am aflat că aici lămpile cu mercur, periculoase pentru viață, nu

sunt lichidate. Visez să realizez un proiect ce ar ajuta Moldova la lichidarea acestor lămpi. Am vrea ca după prezentările firmelor slovace să trecem la treabă, nu doar la Chișinău, ci în toată republica”, spune Ambasadorul Kirnag, în contextul desfășurării la Chișinău a evenimentului „Parteneriatul dintre Slovacia și R. Moldova pentru un mediu mai bun”, organizat de Ambasada Slovaciei în R. Moldova în parteneriat cu Ministerul Mediului.

La eveniment, au fost prezentate mai multe soluții eco pentru curățarea apelor menajere, menționându-se că specialiștii din Slovacia ar putea asigura, în unele cazuri, instalarea sistemului, mai ales că există diverse stații, pentru localități mai mari sau mai mici, iar tehnologiile, odată instalate, pot fi extinse spre alte centre. „Totul e pe bază biologică. Aceste stații nu cer mai mult decât apă și energie”, susțin reprezentanții slovaci.

„E important ca și cetățenii să dorească implementarea acestor proiecte, să participe, pentru că, în principiu, apa este pentru noi cea mai importantă. Nu știm cum e în Moldova, dar în Europa asigurarea cu apă începe să fie o problemă”, au recunoscut reprezentanții Slovaciei, referindu-se și la sistemele de extragere a grăsimilor, instalate pe lângă restaurante, lipsa cărora ar fi o mare problemă, întrucât vorbim de componente nedizolvabile. Ne referim și la structuri de prelucrare a deșeurilor biologice și a lămpilor cu mercur, la tehnologii complexe de purificare a apelor din spațiul public și la metode de gestionare a deșeurilor din gospodării și fabrici. „Ne ocupăm și cu extracția produselor petroliere din ape. Sunt sisteme de purificare, instalate în stații și parcuri. Avem și sisteme de măsurare a cantității de apă consumată per obiect, ceea ce e foarte important”.

Ion Vlas — noul primar al satului Biești, raionul Orhei

SCRII PROIECTUL, ÎL ÎNAINTEZI, AȘTEPTI. DACĂ AM AVEA FONDURI LOCALE, NE-AM PUTEA PLANIFICA ALTFEL ACTIVITATEA!

EXERCIȚII DE RĂBDARE

„La noi, prima problemă e cea legată de asigurarea populației cu apă potabilă. Cea de-a doua — lipsa sistemului de canalizare și a stațiilor de epurare. Casele individuale nu sunt conectate la o rețea. E o problemă atunci când vorbim despre apeduct, sistem de canalizare și de epurare. Și managementul deșeurilor e sarcină dificilă. E necesar de convins populația să separe deșeurile organice, ca peste ani de zile să devină îngrășăminte organice. Indiscutabil, problema deșeurilor este și una legată de educație, dar și de niște condiții pe care le creăm noi, administrația locală. Atunci când nu avem bani și nu suntem în stare să întreținem niște terenuri care sunt ca niște gunoști, un loc unde lumea depozitează orice — sunt problemele noastre. Este vorba de educație, cum am mai zis, dar și de condițiile pe care noi le pu-

tem oferi”, recunoaște Ion Vlas, primarul de Biești. Vlas spune că a scris mai multe proiecte, doar că s-a ciocnit de o altă problemă: „Scrii proiectul, îl înaintezi, aștepti. Dacă am avea fonduri locale, ne-am putea planifica altfel activitatea”.

Vasile Tofan, primar de Vorniceni, raionul Strășeni, spune că tot ce ține de mediu reprezintă o problemă pentru localitate. „Avem nevoie de rețele de apeduct și de canalizare. O altă chestiune ar fi organizarea evacuării deșeurilor. Cred că am putea implementa proiecte slovace la noi, deși nu toate tehnologiile pot fi utilizate imediat, dat fiind nivelul de dezvoltare pe care îl avem. De exemplu, pentru localitatea în care lucrez, cred că aș putea accesa niște proiecte de construcții de rețele de apeduct sau canalizare, și poate ceva ce ține de deșeurii, dar nu cu tehnologiile propuse de la întreprinderile din Slovacia. Poate încă nu am intrat în esență, va trebui să accesăm site-urile, să ne informăm, să concretizăm, pentru că la o primă vedere e greu să înțelegi profund mecanismul. Proiectele trebuie aplicate în engleză, iar asta e o dificultate. Avem nevoie de persoane care cunosc engleza și știu cum se scrie un proiect, întrucât este vorba de o terminologie specială, adică e nevoie de persoane profesionale”.

PAȘI MICI, DAR SIGURI

„Primarii trebuie să știe ce vor să obțină, trebuie să aibă o idee clară”, explică Ambasadorul Slovaciei. „Ulterior, trebuie asigurată finanțarea. Și există finanțare nu doar din partea Slovaciei, ci și locală. Și cetățenii trebuie să participe, întrucât este în interesul lor. Ne străduim, dacă sunt granturi mici, ca

acestea să vină din sursele unei organizații non-profit, ca să nu apară nevoia unei cofinanțări. Recent, în cadrul unui proiect, am cumpărat ferestre pentru a economisi energia electrică. Partea noastră de contribuție ținea de achiziționarea ferestrelor, iar instalarea se făcea deja din contul primăriei sau organizației implicate în proiect”, mai spune Kirnag, specificând că întreaga activitate a Ambasadei este accesibilă publicului larg pe pagina web. „Suntem deschiși, de asemenea, unor idei noi și putem căuta surse nu doar din Slovacia, ci și din mini-granturi de la partenerii noștri din grupul de la Visegrad: Polonia, Cehia, Ungaria. Ar mai fi resursele financiare din UE, și aici vorbim de investiții enorme, pentru că mediul ambiant e o chestiune prioritară pentru statele membre. În genere, toate acestea sunt probleme ce țin de sănătate și, mai devreme sau mai târziu, va trebui să le rezolvați, după cum le-am rezolvat și noi.”

Primara de Cairaclia, Maria Danu, spune că, în satul său, lucrează deja cu Ambasada Slovaciei. Autoritățile locale dispun de un mini-grant pentru construcția unei părți a rețelei de alimentare cu apă. În prezent, proiectul este realizat în proporție de 70%, iar în 3 săptămâni va fi finalizat acestuia. „Nu-i atât de greu să scrii un proiect pentru un mini-grant, noi am completat formularul, am tradus în engleză și am câștigat. Ne-au ales din 90 de proiecte. Asta ne bucură. Și localnicii participă. Contribuția Slovaciei este de 5000 de euro, iar 825 de euro sunt contribuția primăriei. Paralel, lucrăm și cu Ambasada Bulgariei, cu Ministerul de Externe al Bulgariei și am câștigat un mic proiect de construcție a stației de epurare a apei. În raionul nostru este preconizată instalarea a 8 buvete, și ne numărăm printre localitățile unde va fi amenajată una. Bani sunt deja în cont, baza pentru construirea buvetei este pusă, dar cred că vom demara lucrările deja în primăvară”, încheie Maria Danu.

Șefa Direcției Prevenirea poluării și gestionarea deșeurilor de la Ministerul Mediului, Svetlana Bolocan, s-a referit la modificările indispensabile în domeniul legislației pentru ajustarea la standardele europene de mediu și a menționat că deja se lucrează la acest capitol.

**Pentru conformitate:
Aliona CIURCĂ**

AI NOȘTRI, CA BRAZII. PRIMARI - JOS PĂLĂRIA!

PRIMARUL ATIPIC DE LA TELEȘEU

Teleșeu este un sat situat în raionul Orhei. Undeva într-o parte de Perescina, la mijlocul distanței între sat și Donici se află Teleșeu. La alegerile din iunie locuitorii l-au ales în calitate de primar pe Anatolie Bucată.

Ieri, împreună cu câțiva locuitori dintre cei circa 1200 pe câți îi are satul a pus bazele unui nou parc în sat. Locația parcului e chiar la intrare în sat, vizavi de casa de

cultură. E o alee care duce spre curtea boierului Vladimir Cristi, fost primar de Chișinău. Casa de 20 de ani se află în renovare, dar fără mare progres. A fost dată ilegal și acum Primăria încearcă să o recupereze pentru a o renova. În spatele clădirii e la fel un parc. Puteți observa în partea stângă biserica satului.

Iată o imagine spre aleea de castani care va fi sădită între cele două cărări care

duc spre casa boierească.

Copăceii (arțar roșu, stejar roșu, cais sălbatic, arbuști, castani) au fost oferiți de Moldsilva. Teii au fost luați din pădurea primăriei. Unica cheltuială au fost câțiva litri de motorină pentru tractorul care a luat toate resturile vegetale după curățenie.

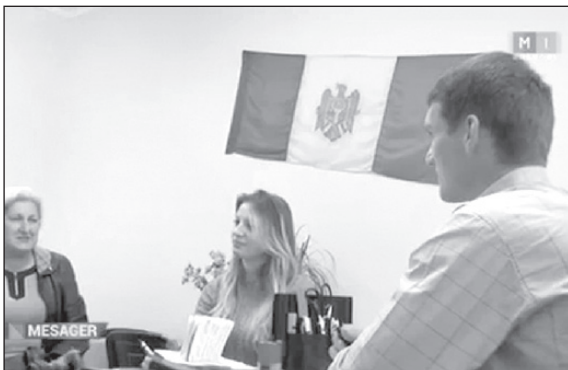
Timp de 10 ani s-au căutat bani pentru plantarea parcului zice Anatol. Tot el a găsit o metodă mai "stranie" pentru Moldova

de a face curățenie în drumuri. Cheamă inspecția ecologică care amendează "gospodarii" care își lasă bogăția în drum. Inspectorii îi amendează iar oamenii fac curat.

În scurt timp zice că va avea un site în care va arăta ce face și ce-ar mai vrea să facă. Deschiderea conducerii spre schimbări, critici și propuneri e vitală cred eu.

Sursa: luchianciuc.com

FOTOLIUL DE EDIL – CEDAT UNUI TÂNĂR FĂRĂ EXPERIENȚĂ

Primarul din comuna Șeptelici, raionul Soroca, a renunțat la funcție. Primăria a fost condusă pe durata unei zile doar de către tineri. Cineva a fost primar, alții - contabili, consilieri sau secretari. Tinerii au rămas impresionați de munca pe care o fac în administrația locală și visează să revină în calitate de funcționari în satul de baștină după absolvirea facultății.

Primărița a oferit fotoliul de edil unui tânăr pe nume Lilian Carabinovici. Astăzi el va administra problemele din localitate. Tânărul primar „pentru o zi” le ascultă pășul sătenilor, iar contabilul, consilierul și economistul - toți tineri funcționari pentru o zi, le-au luat locul lucrătorilor de la primărie.

Locuitorii din sat s-au bucurat să vadă tineri în primărie și speră ce ei sunt cei care îi vor schimba pe angajații mai vârstnici nevoiți să mai muncească pentru că nu vine nimeni să le ia locul.

Tinerilor le-a plăcut să fie funcționari în sat și au conștientizat că pentru soluționarea problemelor existente și amenajarea spațiilor din localitate necesită implicarea băștinașilor.

Ideea organizării zilei autogovernării în apartine edilului. Aceasta spune că așa încearcă să convingă tinerii să rămână în localitate. „Tinerii cu adevărat și-au dat interesul. Chiar s-au manifestat profesionist și au găsit soluții pentru a susține cetățenii. Sper pe viitor nici nu știm cum unele din aceste persoane să ne ocupe locul”, spune Victoria Andriuță, primarul de Șeptelici.

Ziua autogovernării a fost organizată în preajma Zilei Naționale a Tineretului.

CEL MAI SINCER PRIMAR?

„ERAM ÎNTR-O CONTINUĂ DEPRESIE. MAMA S-A RUGAT PENTRU MINE. SUNT UN OM ÎMPLINIT”

Într-un interviu pentru publicația „Curierul de Hâncești”, Alexandru Botnari, aflat la al patrulea mandat de primar al orașului Hâncești, își amintește cât de îngrozitoare au fost primele 5-6 luni din cei 13 ani de când e la cârma orașului. Edilul mai vorbește despre cine l-a susținut în tot acest răstimp, dar și despre unele eșecuri și planuri de viitor.

„ACTIVÂND DEJA ÎN AL PATRULEA MANDAT ÎN FUNCȚIA DE PRIMAR, POT SPUNE CU SIGURANȚĂ CĂ VOI LĂSA CEVA FRUMOS ȘI UTIL ÎN URMA MEA. SUNT UN OM ÎMPLINIT ȘI CA ORIȘICARE ALTUL, ÎMI DORESC SĂ FIE SĂNĂTOȘI TOȚI CEI APROPIAȚI, FAMILIA, RUDĒLE. ȘI CEL MAI MARE VIS ESTE CA FECIORUL MEU SĂ-MI ADUCĂ NEPOȚI!”

„Primele 5-6 luni de lucru au fost îngrozitoare și eram într-o continuă depresie. În buget erau doar 5 milioane de lei, acești bani nu acopereau nici suma necesară pentru gazoduct. În afară de aceasta, drumurile erau într-o stare deplorabilă și multe instituții necesitau reparație. La un moment dat mă gândeam dacă se merită să merg înainte sau e mai bine să cedez. Mama m-a susținut mult și s-a rugat pentru mine, m-am rugat și eu lui Dumnezeu să vad o cale dreaptă și într-un final am luptat ca să găsesc soluții de îmbunătățire a condițiilor din orașul Hâncești. În acea perioadă am fost susținut mult de Consiliul raional. Astfel, în toți acești ani, în orașul nostru au fost investiți în jur de 500 de milioane de lei, până la momentul actual”, povestește primarul Alexandru Botnari.

Potrivit edilului de Hâncești, cel mai dificil moment în cei aproape 13 ani în funcția de primar a fost atunci când nu găsea surse de finanțare pentru anumite proiecte de urgență pentru oraș. „Au fost și momente de comunicare defectuoasă chiar cu unii colaboratori ai primăriei. Și totuși cel mai dificil este să activezi atunci când nu ai o concluzare reușită atât cu unele persoane publice, și cel mai grav - cu cetățenii. (...) Concluzarea și colaborarea cu cetățenii este un punct, poate cel mai important în activitatea unui primar. Este suficient uneori să faci fiecare cetățean ordine la poarta sa, ca să contribuie astfel la bunăstarea întregului oraș, pentru că de la fiecare din noi începe ordinea și disciplina”, a subliniat Alexandru Botnari.

Întrebat despre proiectele planificate pe care ce nu a reușit să le realizeze, longevivul primar nu a ezitat să spună lucrurilor pe nume, făcând trimitere la situația dificilă în care s-a pomenit R. Moldova. „Trei proiecte pe care le consider eu foarte importante și de mare amploare nu mi-au reușit în anul acesta: apeductul, parcul industrial și iluminarea stradală despre care am vorbit în nenumărate rânduri. Vreau să-mi cer scuze în fața cetățenilor pentru imposibilitatea de realizare a acestor proiecte în timpul apropiat și rog să fiu înțeles corect. Nu este vina mea, întrucât toate primăriile din Republica Moldova au rămas fără finanțare din cauza situației actuale din țară. Situația de criză în domeniul economic, politic dar și social a cauzat stoparea oricăror investiții în toate orașele, nu doar în Hâncești”, a precizat Alexandru Botnari.

Alexandru Botnari este primar de Hâncești din iunie 2003. Primele două mandate de primar le-a câștigat în calitate de candidat independent. În 2009, Botnari a aderat la PDM. În perioada 4-25 martie 2015, Alexandru Botnari a fost viceministru al Dezvoltării Regionale și Construcțiilor. După numai trei săptămâni în această funcție Botnari și-a dat demisia, revenind în funcția de primar al orașului Hâncești. „În această decizie pe care am luat-o, cred că e mult mai important să fii alături de orașul drag și oamenii lui, pentru ca orașul Hâncești să devină numărul 1 în Moldova!!!”, și-a motivat decizia Alexandru Botnari pe o rețea de socializare.

SERGIU ARMAȘU:

„EU ÎMI DORESC SĂ FIU UN PRIMAR AL

Orașul Ialoveni, ca și multe alte localități din țară, se confruntă cu mai multe probleme: de la reparația drumurilor, canalizare, până la sistemul nemotivat pentru lucrătorii din sectorul amenajare, servicii comunale, curățenie. Despre problemele, dar și despre reușitele Administrației Publice Locale, ne va povesti mai multe primarul orașului Ialoveni, Sergiu Armașu, în interviul ce urmează.

Domnule Armașu, la 25 octombrie ați împlinit 100 de zile în calitate de Primar al orașului Ialoveni. Cum au fost aceste zile pentru Dumneavoastră?

Au fost zile pline cu de toate: și cu evenimente pozitive, și cu provocări, și cu unele decepții, și cu multă muncă. Dar, în general, zile cu entuziasm și optimism.

După cum știm, ați candidat la alegerile locale în calitate de candidat independent. Doriți pe viitor să aderați la un partid politic?

Eu prefer să mă ocup cu administrația și reprezentarea intereselor orașului, fără a face politică. Cu toate acestea, nu pot să spun un "nu" categoric unei posibile aderări, pe viitor, la vreo formațiune politică. Dacă ialovenii ar prefera un partid care să-i reprezinte, atunci aș lua în considerare opinia oamenilor. Eu îmi doresc să fiu un Primar al tuturor, așa cum am promis, de aceea totul depinde de părerea ialovenilor.

Care erau așteptările Dvs. atunci când ați fost investit în funcția de primar de Ialoveni și ce ați găsit în realitate?

Atunci când am decis să candidez la funcția de primar, știam că nu este ușor, că este o sarcină complicată. Dar, în realitate, orașul este mult mai supraîncărcat cu probleme, decât credeam, iar soluționarea multora dintre ele nu depinde doar de Primărie. Cel mai mult îmi displac momentele în care mă confrunt cu indiferența sau atitudinea formală a unor instituții, ministere, funcționari sau lucrători.

Cu siguranță, atât Primăria Ialoveni, cât și localitatea în an-

samblu, se confruntă cu numeroase probleme. Care ar fi cele mai stringente?

Dintre multitudinea de probleme ale orașului, aș scoate în evidență: calitatea transportului interurban, local; asigurarea cu apă, canalizare; infrastructura drumurilor locale; serviciile de ocupație și agrement pentru tineri. De asemenea, o categorie aparte de probleme, care impun mai multă atenție și implicarea tuturor, este curățenia și ecologia. Cu referire la problemele Primăriei, aș menționa în special, bugetul limitat, insuficiența cadrelor calificate, nivelul scăzut al remunerării muncii, sistemul nemotivat pentru lucrătorii din sectorul amenajare, servicii comunale, curățenie.

Care este atu-ul Dvs. în "lupta" cu problemele Ialoveniului, și ce Vă motivează să mergeți mai departe, în pofida greutăților pe care le întâmpinați?

Cred că atu-ul meu este optimismul și, uneori, ambiția de a crede că oricum vom reuși, indiferent de multe circumstanțe ne-

niște imagini cu stațiile de călători devastate, într-o stare deplorabilă. Atunci am solicitat de la precedentă conducere a Primăriei autorizație pentru a amenaja câteva stații, ca să dăm un exemplu de voluntariat și să contribuim la schimbarea imaginii orașului. Dar, cu regret, am primit un răspuns negativ, argumentându-se că Primăria dispune de un sector de amenajare, menționând ca argument – "sunt în stare singuri". Desigur, răspunsul l-am considerat ridicol. Pentru prima dată am văzut că o administrație locală respinge voluntariatul și mi-am propus să revin la această inițiativă mai târziu, după electorală. Astfel, după validarea mandatului de primar, am lansat acest apel către locuitorii orașului și am rămas foarte plăcut surprins de receptivitatea tinerilor voluntari. A fost o experiență deosebită, am cunoscut tineri foarte talentați, locuitori binevoitori, gata să-și aducă aportul pentru a face orașul mai frumos. Eu sunt foarte mândru că această inițiativă ne-a unit mai mult și că ialovenii au demonstrat că se pot realiza multe lucruri bune, cu eforturi

vitățile de voluntariat și alte inițiative ale Primăriei. Îmi doresc să consolidăm echipa consiliului local, astfel ca interesul orașului să prevaleze, iar aleșii ialovenilor să demonstreze o dedicație intereselor tuturor, nu celor de grup.

Referitor la echipa consiliului raional: consider că este deschisă pentru colaborare, avem multe lucruri de realizat în comun și, totodată, de învățat împreună, pentru a depăși rezervele existente. Toate instituțiile orașenești sunt antrenate activ în realizarea sarcinilor asumate de administrația locală, în timp ce problemele apărute ne străduim să le soluționăm în mod constructiv.

Care sunt sursele de finanțare ale Primăriei Ialoveni? Ce procent vine din taxe, din buget, alte surse?

Cea mai mare cotă în totalul de venituri ale Primăriei Ialoveni este asigurată din transferurile de la Bugetul de Stat, inclusiv cu destinație specială pentru instituțiile preșcolare. O altă sursă de venit – taxele locale, care constituie circa 7% din venituri, o cifră foarte mică pentru a asigura o autentică autonomie locală. Pentru îmbunătățirea unor servicii, Primăria beneficiază de suport din partea partenerilor de dezvoltare, în cadrul unor proiecte internaționale, cum ar fi USAID, LGSP. De asemenea, au fost asigurate unele încasări ca urmare a licitațiilor publice.

De mai multe ori ați menționat că, odată investit în funcție, ați constatat o gaură financiară enormă în bugetul orașului. În opinia Dvs., de ce în bugetul orașului nu vin suficiente venituri? Și, cum pot fi acestea acumulate?

Situația financiară dificilă este caracteristică nu doar pentru Primăria orașului Ialoveni. În contextul crizei economico-financiare din Republica Moldova și cerințelor impuse cu austeritate, constatăm o reducere drastică a mijloacelor Fondurilor Naționale: Ecologic, Rutier, Dezvoltare Regională, Eficiență Energetică. De asemenea, nu sunt disponibile mijloace pentru investiții capitale, s-au redus toate alocările din fondurile speciale și extrabugetare. Regrul economic influențează negativ acumularea de venituri la nivel local și nu există o politică de stat, care ar oferi pârghii reale autorităților locale de a spori veniturile. Noi suntem obligați să dezvoltăm baza de generare a veniturilor proprii locale, să accesăm direct proiecte internaționale eligibile pentru administrația locală, să asigurăm un management financiar eficient și să luptăm pentru existență.

Una din modalitățile, care ar contribui la consolidarea bugetului nostru local, constă

favorabile. Mă motivează, în deosebi, încrederea și susținerea pe care o simt din partea cetățenilor, oamenilor simpli. Mă încurajează foarte mult atitudinea înțelegătoare a multor ialoveneni, care sunt gata să contribuie dezinteresat, să muncească și să ajute voluntar la crearea condițiilor decente de trai în oraș.

Astăzi orașul Ialoveni este cunoscut nu doar în Republica Moldova, dar și peste hotarele ei datorită stațiilor pictate, care, după cum bine zic cetățenii, au devenit adevărate galerii de artă. Cum s-a născut această idee? Și, nu în ultimul rând, cum reușiți să stimulați tinerii ialoveneni să participe la activități de voluntariat?

Ideea vine încă din campania electorală. În rețeaua internet, unul din membrii grupului "Ialoveni – orașul soarelui" a plasat

comune. Vom susține în continuare inițiativele voluntarilor și vom găsi posibilități de a-i motiva pe cei mai activi cetățeni.

La ce nivel catalogați colaborarea cu Consiliul local, administrația raională dar și cu alte instituții din orașul Ialoveni?

În principiu, colaborarea cu membrii Consiliului local este pozitivă. Dar avem și unele divergențe de opinii, care necesită mai multe discuții, pentru a fi depășite. Sunt de părerea că în procesul de administrare a orașului trebuie să ne ghidăm mai mult de bunul simț gospodăresc și să lăsăm ideologia politică la o parte. Uneori am senzația că membrii consiliului, exponenții partidelor, ar face mai mult pentru oraș dacă s-ar concentra pe activități concrete, nu numai pe participări la evenimente festive și tăieri de panglici. Unii membri ai consiliului sunt foarte receptivi, participă personal în acti-

TUTOROR!"

În operarea modificărilor legislative privind colectarea impozitului pe venit de la persoane fizice după locul de trai, acolo unde cetățeanul are nevoie de servicii locale, comunale, infrastructură, apă, canalizare, iluminare stradală etc. Dacă s-ar efectua această modificare legislativă, conform practicii din multe state europene, veniturile în bugetul orașului Ialoveni ar crește considerabil, deoarece o bună parte a locuitorilor orașului muncesc în capitală și achită impozitele la locul de muncă – în Chișinău, iar serviciile la locul de trai trebuie să fie asigurate de Primăria Ialoveni.

Dacă primăriilor le-ar fi fost delegate mai multe competențe, și veniturile acumulate în bugetul local ar fi mai sporite.

Dle Armașu, cât de "reală" este implementarea acestei inițiative și în Republica Moldova, în opinia Dvs.?

Deja am înaintat propunerea la CCALM (Conducerea Congresului Autorităților Locale din Moldova), Ministerul Finanțelor, de asemenea, inițiativa a fost discutată și la Comisia parlamentară privind administrația publică locală. CCALM a solicitat formarea unui grup de lucru, care va examina propunerile și solicitările aleșilor locali. Ministerul Finanțelor a anunțat că este gata să le examineze.

În octombrie curent, ați făcut parte din Delegația Primarilor, având astfel ocazia să participați la Bruxelles, Parlamentul European, unde, în numele Primăriei Ialoveni, ați semnat Convenția Primarilor pentru Energie locală durabilă. Ce presupune aceasta, și, la general vorbind, cum stă orașul Ialoveni la capitolul accesării de fonduri europene?

Semnarea Convenției este un prim-pas, care ne oferă posibilitatea de a beneficia din partea echipei de coordonatori ai Uniunii Europene de asistență metodologică strategică, sprijin financiar și tehnic pentru proiecte de eficiență energetică și energie locală durabilă. La capitolul accesării de fonduri europene avem foarte mult de lucru. Trebuie să învățăm a scrie și a atrage noi proiecte, trebuie să consolidăm echipa Primăriei și să dezvoltăm parteneriate în domeniul dezvoltării regionale și transfrontaliere, trebuie să dezvoltăm cooperarea cu orașele înfrățite, cu organizațiile neguvernamentale și de comun să atragem surse externe pentru orașul Ialoveni.

Cititorii noștri se vor întreba, probabil, cum se odihnește un primar. Ne puteți spune? Sau, mai bine zis, are un primar timp și pentru odihnă?

Un primar se odihnește ... repede! Dacă e s-o spun la modul mai serios – pentru mine odihna este puținul timp pe care reușesc să-l petrec în familie.

Autor: Ecaterina NACONECINÎ

GHEORGHE RĂILEANU: ASPECTUL ORAȘULUI CIMIȘLIA S-A SCHIMBAT SPRE BINE PRIN MĂSURI CARE NU CEREAU INVESTIȚII

Gheorghe Răileanu se află în cel de-al treilea mandat de primar al orașului Cimișlia. Primarul a oferit un interviu pentru www.provincial.md, în care a vorbit despre problemele orașului și realizările efectuate de-a lungul anilor.

PROVINCIAL: Domnule Răileanu, în iunie curent, ați obținut cel de-al treilea mandat de primar al orașului Cimișlia. Ce ați reușit în primele mandate și ce proiecte sunt continuate?

G.RĂILEANU: În primul mandat mi-am dat seama că trebuie să studiez foarte minuțios, sub toate aspectele viața localităților din componența primăriei și de la bun început să identific cele mai importante probleme și soluțiile pentru ele. Scopul meu era clar până a fi ales în funcția de primar. Eram hotărât să consacru 4 ani orașului natal pentru a-l face competitiv cu orașele din regiune, în deosebi cu orașul Comrat, să-i asigur un rol de lider regional, pol de creștere, locomotivă economică. Dar imediat după ce mi-am revenit din stresul de vre-o 6 luni de la începutul mandatului și am înțeles de la ce trebuie să încep lucrul, mi s-au început problemele. Știind că mă bucur de stabilitate în funcție (poate de asta și am candidat la funcția de primar) m-am condus de principiile pe care le-am însușit din tinerețe. Trebuia să înfrunt niște stereotipuri psihologice din societate. N-am tolerat corupția și soluționarea a careva probleme pe căi obscure, am înfruntat grupările de interese. În rezultat m-am ales cu 5 dosare penale fabricate și peste 30 administrative. Am fost nevoit să mă apăr de sine-stătător și am reușit, am acumulat multă experiență care, mă ajută și acum. Am avut în primul mandat puține realizări vizibile pentru cetățeni, eram în opoziție față de partidul comunist, capii căruia îmi cunoșteau poziția din anii nouăzeci, în 1990-91 am fost președinte al raionului Cimișlia, exponent a aspirațiilor democratice și proromânești, periodic îmi era în opoziție și majoritatea consilierilor (această problemă am avut și în mandatul doi). Orașul l-am preluat cu câteva milioane de lei datorii istorice pe care le-am onorat, permanent eram amenințat prin acuzații de neglijență, de abuzuri, dar am reușit să reformez managementul asigurării cu căldură a instituțiilor publice și a populației în perioada rece a anului și am eliberat resurse financiare economisite, necesare pentru activitățile curente, pentru supraviețuire și pentru mici investiții în infrastructură. Aspectul orașului s-a schimbat spre bine prin măsuri care nu cereau careva investiții, bugetul orașului permitea pentru lucrările de amenajare doar aproximativ 25 mii lei lunar. Mă mândresc cu faptul că am rezistat, că

am elaborat prima strategie de dezvoltare a orașului, ancorată la realități, că am elaborat Planul Urbanistic General al orașului Cimișlia în care am introdus toate cunoștințele mele din domeniul urbanismului și doleanțele cetățenilor. Aici trebuie să comunic că prima mea profesie este medicina preventivă și că la facultate am avut catedra de urbanism, apoi am mai făcut și specializări în instituții bune din Rusia. Altă realizare importantă a fost că împreună cu președintele raionului de atunci d-l Andrei Vacarciuc am reușit să instalăm în orașul Cimișlia sediul Agenției de Dezvoltare Regională Sud (se preconiza orașul Cahul).

PROVINCIAL: Care sunt prioritățile Dvs. pentru noul mandat?

G.RĂILEANU: Am candidat pentru al doilea și al treilea mandat din considerente că nu puteam pleca din funcție „fără să dau ochii cu electoratul”, se înțelege că aveam și dorința de realiza măsurile pe care le identificasem ca benefice pentru oraș. Prioritățile pentru al doilea și al treilea mandat, sunt aceleași:

- motorul economic, financiar al orașului (parcul industrial Cimișlia; piața agroalimentară regională; reabilitarea unei zone umede cu construcția unui lac mare de acumulare a apei din râul Cogâlnic pentru revigorarea agriculturii și stoparea procesului de deșertizare în regiune;
- sporirea atractivității orașului, prin amenajare, prin studii istorice și arheologice, prin reconstituirea unei zone vechi istorice cu specificul milenar al spațiului în care ne aflăm;
- stoparea migrației și asigurarea unui climat cultural deosebit, dezvoltarea spiritului de comuniune a cetățenilor orașului.

Am reușit să asigurăm elaborarea documentației tehnice și să obținem statutul de parc industrial, suntem încă incluși pentru finanțare în Documentul Unic de Program pe țară pentru anii 2014-2015 privind finanțarea construcției utilităților parcului industrial cu suma de 15 mln. lei din Fondul Național de Dezvoltare Regională, dar n-am primit nici un leu de la stat (consecința partajării politice a ministerelor).

Avem elaborată documentația tehnică de proiect pentru construcția pieței agroalimentare regionale și sunt executate o parte din lucrările de construcție.

Am executat cu ajutorul Institutului de geologie și seismologie al AȘM studiul de fezabilitate privind reabilitarea zonei umede și construcția lacului de acumulare a apei din râul Cogâlnic, acum se realizează documentația tehnică de proiect.

Se simte o activizare a economiei orașului, în anul 2014 au fost realizate investiții de peste 300 mln. lei, de peste trei ori mai mult decât în anii precedenți.

La 10.11.2015 am semnat cu un antre-

prenor local contractul privind construcția Centrului Vinului într-un loc prestigios din zona centrală a orașului care împreună cu muzeul de istorie, etnografie și artă dat în exploatare în anul curent sunt elemente din conceptul reconstituirii zonei vechi istorice. În perioada de când sunt primar, în oraș s-au dezvoltat mai multe întreprinderi noi moderne, printre care aș menționa SRL „Basan Agro” specializată în producerea strugurilor de masă cu folosirea celor mai moderne tehnologii.

ÎL VĂD CA POL DE CREȘTERE, ORAȘ DE REȘEDINȚĂ A ORGANELOR ADMINISTRATIVE REGIONALE, ORAȘ CU ELITĂ POLITICĂ ȘI ADMINISTRATIVĂ RESPONSABILĂ, CU SOCIETATEA CIVILĂ CONSOLIDATĂ, ȘI ÎN ORAȘ SĂ SE SIMTĂ O ACCELERARE A CREȘTERII ECONOMICE!

PROVINCIAL: Ați depășit 100 de zile de mandat. Ce ați reușit în această perioadă? Ce probleme ați identificat în oraș?

G.RĂILEANU: Problemele sunt aceleași, doar că s-au amplificat din cauza crizei politice din țară. Consiliul orașenesc este dezbinat, nesigur. Este complicat de a continua activitatea spre îmbunătățirea serviciilor publice, deoarece este necesară mărirea tarifelor, iar o bună parte din populație nu poate suporta majorările. Pentru noi este deosebit de responsabil faptul că suntem pioneri în introducerea salubrității regulate pe întreg teritoriul orașului în baza taxei de salubritate.

PROVINCIAL: Care sunt plângerile cele mai frecvente venite de la locuitorii orașului? Cât de des comunicați cu locuitorii?

G.RĂILEANU: Cele mai frecvente plângeri sunt pe insuficiența veniturilor, îndeosebi a pensiilor, lipsa locurilor de lucru bine plătite, pe prețurile mari în oraș comparativ cu orașele vecine, pe lipsa măcar a unui magazin de rețea, pe drumuri-

GHEORGHE RĂILEANU: ASPECTUL ORAȘULUI CIMIȘLIA S-A SCHIMBAT SPRE BINE PRIN MĂSURI CARE NU CEREAU INVESTIȚII

le neamenajate, pe seceta frecventă care deseori produce pierderi agricultorilor, pe sprijinul insuficient al agricultorilor din partea statului, pe birocrație, corupție, pe delapidările patrimoniului public. Eu particip deseori la întâlnirile cu cetățenii, deseori comunic în direct cu ei prin intermediul televiziunii locale. Atrag o atenție deosebită tinerilor. Am angajat la primărie mulți tineri, sunt străduitori și devotați intereselor cetățenilor orașului, dar mai avem mult de lucrat la acumularea cunoștințelor, abilităților și eficacității.

PROVINCIAL: *Cu ce orașe de peste hotare este înfrățit orașul Cimișlia? Ce presupun acest aceste relații de frăție?*

G.RĂILEANU: Suntem înrudiți cu orașele Hârlău, județul Iași, Vălenii de munte și municipiul Câmpina, județul Prahova, orașul Huși, județul Vaslui România, comunele Novogrod Bobransk și Rokicini Polonia, orașul Vileica Belarusia, colaborăm cu municipiul Gluj. Avem o propunere de înrudire din partea municipiului Slobozia jud Ialomița, România și a unui oraș din regiunea Vinița, Ucraina. Până acum relațiile cu orașele înrudite presupun schimb de experiență și activități culturale. Pentru viitor contăm la colaborare economică, atragerea investitorilor în economia locală.

PROVINCIAL: *„Scurul tinerețului” din oraș este în proces de amenajare. La etapă au ajuns lucrările, ce s-a realizat deja? Ce mai urmează în următorii ani?*

G.RĂILEANU: Se numește corect „Scurul copilăriei”, alături este și „Scurul recunoștinței”. Pentru amenajarea acestor două scuaruri am elaborat un proiect tehnic pe care îl realizăm încet cu folosirea diferitor surse de finanțare, mai mult bani din bugetul local și munca voluntară a specialiștilor primăriei și a câtorva sponsori. Am început cu proiectul tehnic apoi am primit un grant de la ambasada Germaniei de 10 mii euro, care ne-a încurajat și am amenajat inițial terenul de joacă pentru copii, anul curent am construit estrada de vară și havuzul, terenul pentru skateboarding (îl dăm în exploatare la primăvară), pentru anul viitor sper să facem îngrădirea terenului „Scurului copilăriei” și să amenajăm alea „Viței de vie”, iar în „Scurul recunoștinței” să completăm memorialul consacrat celui de al doilea război mondial cu un sector în care se vor regăsi ostașii cimișlieni care au luptat și au căzut în acest război. Sper că această completare să fie opere de artă pe măsura monumentelor lui Ștefan cel Mare și victimelor represivelor politice din oraș. De asemenea sper să se finalizeze construcția localului pentru copii și tineri care se construiește cu capital privat în „Scurul copilăriei” și să începem construcția terenurilor sportive și a diferitor elemente arhitecturale mici, decorative.

PROVINCIAL: *În luna septembrie, oseminte vechi de aproape cinci milenii au fost descoperite în orașul Cimișlia și au fost demarate cercetări. Ce cunoașteți despre acest caz? Au dat rezultate cercetările?*

G.RĂILEANU: De fapt în anul 2013 am semnat un contract de colaborare cu Universitatea de Stat din Moldova privind conlucrarea cu catedra de istorie și arheologie. În realizarea acestui contract profesorii de la universitate au citit 6 lecții în fața elitei intelectuale a orașului privind istoria veche și mai nouă a spațiului în care se încadrează orașul Cimișlia și etnografia zonei de nord a stepei Bugeacului. În anul 2015 Consiliul orășenesc a alocat pentru investigații arheologice 50 mii lei. Săpăturile arheologice sunt efectuate de către profesorii universității, Agenției pentru arheologie, savanți de la Academia de Științe a Moldovei. S-au făcut săpături la un tumul mic la câteva situri arheologice și la cimitirul vechi al orașului. Materialele extrase se prelucrează, dar din câte cunosc în tumul au fost depistate mai multe înhumări (schelete) din diferite perioade – de la 6 mii ani la 300, ce se referă la diferite culturi, respectiv și obiectele din morminte. Sper că investigațiile vor continua și starea bugetului orășenesc va permite să continuăm alocarea de mijloace financiare pentru săpăturile arheologice, dar și pentru conservarea materialelor cu valoare istorică. Investigațiile date sunt necesare și pentru a realiza proiectul local – reconstituirea zonei istorice vechi a orașului care ne dorim să reflecte cumva toată istoria locală, începând cu cele mai vechi timpuri (tumul – 6 mii ani), perioada ridicării valului lui Traian, perioade parțial ori total necunoscute – pete albe.

PROVINCIAL: *Ce proiecte sunt implementate în prezent în orașul Cimișlia cu suportul Uniunii Europene?*

G.RĂILEANU: Se finalizează implementarea proiectului de reabilitare a stației orășenești de epurare a apelor uzate. Se implementează un proiect de recultivare a poligonului vechi pentru depozitarea deșeurilor cu construcția unui poligon nou destinat necesităților orașului Cimișlia. Ambele proiecte sunt finanțate de Agenția de Dezvoltare a guvernului Cehiei. Tot cu finanțare cehă a mai fost implementat un proiect mai mic ce ține de guvernare electronică (orișice cetățean poate semnaliza on-line probleme din oraș, ancorate la GPS, cu adresarea lor concomitentă și imediată organelor responsabile și cu supravegherea soluționării și răspunsului. S-au implementat mai multe proiecte moi privind fortificarea capacității administrative a primăriei și întreprinderii municipale cu suportul financiar al USAID.

PROVINCIAL: *Cum vedeți orașul Cimișlia la finalizarea actualei mandat al Dvs.?*

G.RĂILEANU: Îl văd ca pol de creștere, oraș de reședință a organelor administrative regionale, oraș cu elită politică și administrativă responsabilă, cu societatea civilă consolidată, și în oraș să se simtă o accelerare a creșterii economice. Orașul să realizeze măsuri palpabile (amenajare, utilități, servicii), care l-ar stabili printre localitățile confortabile, apreciate ca preferat pentru trai.

Diana Munteanu/
www.provvincial.md

ORAȘUL ȘOLDĂNEȘTI ARE PLAN URBANISTIC!

Grație suportului financiar oferit de USAID, orașul Șoldănești are plan urbanistic. Administrația publică locală speră că în următorii ani, locuitorii vor avea parte de un oraș modern. Planul a fost dezbătut în cadrul unei întruniri a autorilor proiectului cu aleșii locali și societatea civilă din Șoldănești. Pentru a realiza acest scop, pentru început, autoritățile și-au propus să repare drumurile și să amenajeze mai multe parcări, relatează Impuls TV.

În cadrul prezentării, Svetlana Zaițev, viceprimarul orașului, a precizat că planul urbanistic de dezvoltare a fost realizat de Institutul Național de Cercetări și Proiectări. Negocierile au început în 2014. Lucrările de proiectare au durat un an de zile.

Arhitecții au menționat că pentru realizarea planului urbanistic au fost luate în calcul mai multe aspecte. În primul rând, specialiștii au ținut cont de așezarea geografică a localității.

Conform proiectului, toate schimbările care se vor produce în Șoldănești vor fi efectuate ținându-se cont de prevederile planului urbanistic. Lucrările de amenajare a terenurilor se vor desfășura numai cu avizul primăriei și al specialiștilor din domeniile respective. Chiar și restaurarea sau reabilitarea monumentelor istorice va fi efectuată cu acordul organelor abilitate.

În cadrul prezentării cu întrebări și propuneri au intervenit mai mulți consilieri locali.

Svetlana Zaițev, viceprimarul orașului a menționat că pentru perfectarea proiectului se estimează la aproximativ 60 mii de lei.

ARTARI, LALELE ȘI CONIFERE - PLANUL ORHEIULUI DE A FACE ORAȘUL MAI VERDE

Reabilitarea și amenajarea spațiilor verzi din Orhei continuă și după încheierea sezonului de vegetație. În această perioadă sunt curățite, reamenajate și plantate mai multe zone din oraș.

Astfel, de-a lungul str. 31 august, la intrarea în oraș din partea Capitalei, au fost plantați 200 de arțari și semănată iarba. Încă 130 de arțari s-au plantat pe str. Eliberării, iar alți 70 – în grădina pu-

blică Ivanos. Tot în parc au fost sădiți 50 de puiți de conifere, informează Primăria Orhei.

40.000 de bulbi de lalele au fost plantați în parcul Ivanos, scuarul Europei, alea monumentelor de pe str. V. Lupu, scuarul M. Eminescu și în rondurile de la intrarea în Orhei de pe șoseaua M2.

Pentru întreținerea gazoanelor a fost procurată o mașină de tuns iarba pe suprafețe mari.

Sursa: diez.md

DIMENSIUNEA DE GEN, ABORDARE PENTRU DEZVOLTARE

În data de 10, 11 și 13 noiembrie, Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM), cu suportul Proiectului USAID de Susținere a Autorităților Locale din Moldova și Proiectul GIZ de Modernizare a Serviciilor Publice Locale, petrece o serie de instruirii pentru membrii săi cu genericul "Integrarea dimensiunii de gen în serviciile publice locale", în cadrul cărora ediliile sunt informați despre modalitățile de integrare a dimensiunii de gen în procesul de luare a deciziilor la nivel local, în strategiile de dezvoltare locală și în proiectele de dezvoltare locală. Astfel, reprezentanții APL fac cunoștință cum pot să lanseze inițiative pozitive, asigurând un acces și o participare egală, prin prisma dimensiunii de gen.

În debutul seminarului, expertul CALM, Irina Luncașu, a salutat participanții și le-a prezentat o scurtă incursiune în conceptele și metodele dimensiunii de gen. Luncașu a menționat că implicarea tuturor cetățenilor, fără discriminare sau neglijare de orice gen, poate reprezenta un suport important pentru localități. Având un potențial încă neexploatat, femeile pot să ofere comunității experiența și pricepera lor. Rămâne de făcut un apel potrivit către ele.

În continuare, Irina Caisîn, reprezentant al Direcției de Politici de asigurare a egalității între femei și bărbați a MPSF a expus participanților principalele aspecte ale cadrului legal național în ceea ce privește dimensiunea de gen. În acest sens, autoritățile au adaptat și continuă să adapteze normele naționale la standardele europene, asigurând astfel un echilibru în societate.

Un adevărat transfer de informații a fost realizat de Ludmila Malcoci, expert național, dr. hab. Sociologie, care, într-o manieră interactivă, a informat participanții cum să abordeze în cel mai corect

și eficient mod dimensiunea de gen în implementarea proiectelor de infrastructură, în planurile de dezvoltare socio-economică și în procesul de luare a deciziilor la nivel local. De asemenea, un accent preponderent a fost pus pe importanța componentei comunicative, unica în stare să asigure transparența proiectelor, deciziilor, dar și accesul la informațiile de interes public. Primarii au participat activ la discuții și au exemplificat prin situații reale din localitățile pe care le gestionează importanța acestor deziderate.

Egalitatea de gen este un aspect indispensabil în planificarea locală, elaborarea bugetului, luarea deciziilor la nivel local, prestarea serviciilor publice, implicarea cetățenilor, scrierea propunerilor de finanțare către diverși donatori, etc.

Instruirile sunt realizate de Congresul Autorităților Locale din Moldova, cu suportul Proiectului USAID de Susținere a Autorităților Locale din Moldova și Proiectul GIZ de Modernizare a Serviciilor Publice Locale.

BUGETAREA SENSIBILĂ LA DIMENSIUNEA DE GEN, ÎN BENEFICIUL COMUNITĂȚII

În data de 10, 12, 13 noiembrie curent, Congresul Autorităților Locale din Moldova, în parteneriat cu UN Women și Academia de Studii Economice din Moldova a lansat o campanie de informare a membrilor săi, în cadrul Proiectului regional privind promovarea politicilor sensibile la gen în Europa de Sud-Est, faza II, susținut de UNWomen.

Pe lângă transferul de bune practici, edilii beneficiază de suportul unor experți renumiți în domeniu, care le-au expus cu lux de amănunte cum pot utiliza în folosul comunității proiectele care vizează promovarea egalității de gen în societate,

prin implicarea cetățenilor în procesul de administrare și gestionare a treburilor publice.

Scopul acestei instruirii, care va avea loc în trei etape, este de a ajuta participanții să ajungă la o înțelegere a utilității urmării respectării egalității de gen ca obiectiv și utilitatea bugetării sensibile la gen la nivel local pentru atingerea acestui obiectiv.

Experții prezenți au informat edilii privind politicile și strategiile care promovează egalitatea de gen în Republica Moldova, particularitățile demografice ale conceptului de gen, dar și influența aspectului de gen asupra pierderilor demografi-

ce și economice. Potrivit acestora, primării localităților ar trebui să țină cont de potențialul enorm pe care îl au femeile și să le implice în cadrul proiectelor inițiate. "În marea majoritate, femeile sunt acelea care gestionează bugetul gospodăriei. Cercetările arată că femeile sunt mai bune la utilizarea resurselor gospodăriei pentru cauze de interes comun, cum ar fi învățământul, alimentele, planificarea pentru viitor. Producătorii devin tot mai conștienți de femeii în calitate de piață emergentă. Angajatorii devin tot mai conștienți de ceea ce pierd atunci când femeile nu-și realizează potențialul și la majorarea productivității când femeile și

bărbații lucrează împreună", au menționat vorbitorii.

Participanții au oferit exemple din localitățile lor și au participat activ la sesiunea de întrebări și dezbateri.

Seminarele sunt organizate de Congresul Autorităților Locale din Moldova, în parteneriat cu UN Women și Academia de Studii Economice din Moldova în cadrul proiectului: "Promovarea politicilor sensibile la dimensiunea de gen din Europa de Sud-Est", implementat cu suportul financiar al UNWomen.

SCHIMB DE EXPERIENȚĂ A OPERATORILOR DE FURNIZARE A SERVICIILOR DE APĂ ȘI CANALIZARE

La Cahul, a avut loc un atelier de lucru, organizat în cadrul vizitei de studiu la obiectele din orașul Cahul și al județului și municipiului Iași, România. Atelierul s-a desfășurat în sala de ședință a Consiliului Raional Cahul, organizat de către Asociația Moldova Apă-Canal, în colaborare cu GIZ Moldova. Evenimentul s-a desfășurat în perioada 27-29 octombrie 2015.

În cadrul atelierului au participat circa 54 persoane, printre care reprezentanți ai Agenției de Dezvoltare Regională Sud, Asociația Moldova Apă Canal, Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei, Ministerul Mediului, Congresul Autorităților Locale din Moldova și directorii întreprinderilor de alimentare cu apă din R. Moldova etc.

Participanții la atelier au făcut cunoștință cu aspectele practice a reorganizării ÎM «Apă-Canal» Cahul în operator regional și

au efectuat o vizită de studiu la obiectele de alimentare cu apă și de canalizare din raionul și orașul Cahul.

În cadrul atelierului de lucru au fost prezentate aspectele practice a reorganizării operatorului Î.M. „Apă-Canal» Cahul în operator regional (proiectul Modernizarea Serviciilor Publice Locale - AAC Cahul).

Consultantul GIZ, Sergiu Pleșca, a prezentat conceptul de regionalizare în contextul legislației Republicii Moldova.

Ulterior, conform agendei, delegația a efectuat o vizită la sediul ÎM «Apă - Canal» Cahul, pentru a fi informați asupra investițiilor fizice în infrastructura întreprinderii (tehnica de calcul, mobilierul, autospecialele, reparația blocului administrativ), care au fost finanțate de către Guvernul Germaniei, prin intermediul Agenției de Cooperare Internațională a Germaniei

și implementat de Agenția de Dezvoltare Regionale Sud. De asemenea, participanții au vizitat și stația de tratare a apei potabile din or. Cahul pentru a se familiariza cu procesul de

tratare a apei captate din r. Prut din or. Cahul.

Vizita de studiu s-a încheiat cu deplasarea delegației din Republica Moldova spre România, pentru a participa la vizita de

studiu a operatorului Apă Vitală Iași. După plan, managerii întreprinderilor prestatoare a serviciilor de apă și canalizare urmează să preia experiența europeană în domeniul.

ASOCIAȚIILE DE PRIMARI, ÎN ACȚIUNE: EDILII DIN CANTEMIR, ÎN VIZITĂ LA COLEGII DIN ALBA IULIA!

O delegație reprezentată de 17 primari din raionul Cantemir, în frunte cu primarul de Capaclia și președintele al Asociației Primarilor din raionul Cantemir, Alexei Busuioc, au întâmpinat ajunul Zilei Naționale a României la Ciugud.

În prima parte a vizitei, însoțiți de primarul Gheorghe Damian, membrii CALM au vizitat sediul Primăriei Ciugud, al Școlii Generale din localitate și o serie de proiecte realizate în ultimii ani în comuna Ciugud: stația de epurare a apei, drumurile agricole asfaltate, căminele culturale, precum și Zona Industrială.

A doua parte a vizitei a constituit-o întâlnirea comună a Consiliilor Locale din Ciugud și Capaclia și parafarea acordului de înfrățire dintre cele două localități. Evenimentul a debutat cu

intonarea imnurilor de stat a celor două țări, România și Republica Moldova. După acest moment, primarul comunei Ciugud, Gheorghe Damian, a dat citire proiectului de hotărâre privind înfrățirea celor două localități. Inițiativa a fost votată în unanimitate de către cele două consilii locale.

„Este un moment plin de încărcătură emoțională pentru noi, cei din comuna Ciugud, prin semnarea acordului de înfrățire cu cei de la Capaclia în ajunul Zilei Naționale a României. Încercăm, prin semnarea acestui act, să întărim legătura cu autoritățile locale din Republica Moldova, pentru că, știm cu toții că suntem același neam, avem aceeași limbă, istorie și năzuințe, însă din nefericire vicisitudinile istoriei și interesele politice ne-au despărțit. Ne pro-

marul comunei Ciugud, Gheorghe Damian.

marul comunei Ciugud, Gheorghe Damian.

La rândul său, primarul de Capaclia, Alexei Busuioc, a menționat: „Drumul spre această înfrățire a fost de circa 650 km într-o direcție, dar nu acest lucru contează, ci bucuria de a descoperi oameni excepționali și proiecte care aduc bunăstare comunităților. Colegii primari au fost plăcut surprinși de cele văzute și rezultatele pe care le-a obținut colegul nostru, Gheorghe Damian, datorită fondurilor europene. Pe data de 1 decembrie, colegul nostru ne-a pregătit un program special, cu vizita în cetatea de scaun la Alba Iulia și cu depuneri de flori la monumentul lui Mihai Viteazul. Am vizitat mai multe monumente și muzee și am asistat la parada militară din centrul orașului Alba Iulia. Am avut parte de un concert de excepție, cu cântece și dansuri din toate regiunile României”.

EVENTIMENTE CARE NE-AU MARCAT!

